

نظریه پردازی رفاه

(روشنگری و جامعه مدرن)

تألیف

مارتین ابراین و سوپنا

ترجمه

دکتر رضا صابری شالی

(عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)

فرهاد بزرافکن

(دانشجوی دکتری رفاه اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی)

دانشگاه خوارزمی

تهران، ۱۳۹۷

سرشناسه	: اوپراین، مارتین، ۱۹۵۷ - O'Brien, Martin
عنوان و نام پدیدآور	: نظریه پردازی رفاه (روشنگری و جامعه مدرن) تألیف مارتین ابراین، سو پنا : ترجمه رضا صفری شالی، فرهاد بزرافکن.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه خوارزمی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۳۵۹ ص: مصور، جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۸۷-۲۰-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: عنوان اصلی: Theorising welfare: enlightenment and modern society, 1998
یادداشت	: واژه نامه، کتابنامه.
موضوع	: رفاه اجتماعی - تاریخ، Public welfare -- History
موضوع	: دولت رفاه - تاریخ، Welfare state -- History
موضوع	: رفاه اجتماعی - فلسفه، Public welfare -- Philosophy
موضوع	: دولت رفاه - فلسفه، Welfare state -- Philosophy
شناسه افز	: پنا، سو، ۱۹۴۹ - م، Penna, Sue
شناسه افزوده	: صفری شالی، رضا، ۱۳۵۵ - مترجم.
شناسه افزوده	: بزراد، فرهاد، ۱۳۶۴ - مترجم
شناسه افزوده	: نگاه خوارزمی
رده بندی کنگره	: ۳۹۷ ن الف / HV۵
رده بندی دیویی	: ۳۶۲.۵۰۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۳۵۲۷۱۷

دانشگاه خوارزمی

عنوان کتاب	: نظریه پردازی رفاه
تألیف	: مارتین ابراین و سو پنا
ترجمه	: دکتر رضا صفری شالی - فرهاد بزرافکن
ناشر	: دانشگاه خوارزمی
چاپ و صحافی	: دانشگاه خوارزمی
صفحه آرا	: صدیقه عرب
طراح جلد	: لیلا کشاورز سیاهپوش
نوبت و سال چاپ	: اول، ۱۳۹۷
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۸۷-۲۰-۰
شمار	: ۵۰۰ نسخه
قیمت	: ۳۲۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۲	نظریه و تحلیل رفاه
۱۳	نظریه اجتماعی و رفاه اجتماعی
۱۵	نظریه هنجاری و نظریه اجتماعی
۲۰	رفاه اجتماعی
۲۱	دولت رفاه
۲۲	نظریه و روشنگری
۲۷	بخش اول: روشنگری و پیشرفت
۲۷	پیشگفتار
۳۱	فصل اول: لیبرال م
۳۲	لیبرالیسم و روشنگری
۳۳	آزادی، مالکیت و اخلاق
۳۷	موج اول لیبرالیسم
۳۸	اقتصاد سوسیال - لیبرال
۴۰	اقتصاد سیاسی لیبرال
۴۳	موج دوم لیبرالیسم
۴۴	خبریه، اخلاق و مدیریت اجتماعی
۴۶	دموکراسی لیبرال
۵۱	لیبرالیسم امپریالیستی
۵۵	موج سوم لیبرالیسم
۵۶	مدیریت گرایی لیبرال
۶۰	رادیکالیسم لیبرال
۶۳	لیبرالیسم و پارادوکس برابری
۶۹	سخن آخر
۷۱	فصل دوم: مارکسیسم
۷۲	مارکسیسم و روشنگری
۷۳	کارگران (جهان) همه کشورها، با هم متحد شوید!
۷۷	مارکس و مارکسیسم
۷۸	مارکسیسم تاریخی
۸۱	مارکسیسم اقتصادی
۸۵	مارکسیسم سیاسی
۸۹	تجدیدنظرها در اندیشه مارکسیستی
۹۳	رفاه و پارادوکس رهایی بخشی مارکسیستی

۹۴	اقتصاد سیاسی رفاه (i): طبقه، سرمایه و کشمکش سوسیالیستی
۹۶	اقتصاد سیاسی رفاه (ii): تناقضات دولت رفاه
۱۰۰	جنسیتی کردن مارکسیسم
۱۰۷	نژادپرستی و سرمایه‌داری
۱۱۰	سخن آخر
۱۱۳	بخش دوم: علیه روشنگری: پرسش‌هایی در باب قدرت و دانش
۱۱۳	مقدمه
۱۱۷	فصل سوم: نتولیرالیسم
۱۲۲	فلسفه اند رفاه
۱۲۴	تکامل اجتماعی و دانش
۱۲۷	دانش و بازارها
۱۳۱	نابرابری و آزادی
۱۳۲	عدالت و دولت رفاه
۱۳۸	اولویت بازارهای آزاد
۱۳۸	بحران اقتصادی سیاسی کزی
۱۴۰	آزادی، بازارها و دولت
۱۴۳	مقررات‌زدایی از بازارها: حاکمیت مجدد بازار
۱۴۳	انتخاب عمومی و دولت رفاه
۱۴۵	بازگشت به آینده: اجتماعات و رفاه
۱۴۹	فمینیسم، خانواده‌ها و دولت
۱۵۴	سخن آخر
۱۵۷	فصل چهارم: پسااختارگرایی
۱۵۸	بحران مارکسیسم
۱۶۲	پرسش از روشنگری
۱۶۵	میشل فوکو: پرسش آفرینی پسااختارگرایی
۱۶۷	محدودیت‌های خرد
۱۷۱	جامعه انضباطی
۱۷۴	گفتمان درباره جنس
۱۷۶	قدرت - دانش و کردار
۱۷۷	کاربست‌های پسااختارگرایانه
۱۷۸	هویت و تفاوت
۱۸۴	گفتمان نیازها در سیاست اجتماعی
۱۸۸	کنترل امر اجتماعی
۱۹۳	سخن آخر

بخش سوم: پرسش آفرینی پسا روشنگری	۱۹۵
مقدمه	۱۹۵
فصل پنجم: اقتصاد سیاسی	۱۹۹
جهانی شدن یا جهانی سازی	۲۰۰
کار و رفاه	۲۰۱
تقسیمات اجتماعی جدید	۲۰۲
پسا صنعتی گرایی	۲۰۳
سرمایه داری سازمان نایافته	۲۱۰
سازمان (ده) سرمایه داری و رفاه اجتماعی	۲۱۱
سازمان نایافته سرمایه داری و رفاه اجتماعی	۲۱۳
تجزیه حقیقات و فرهنگ سیاسی	۲۱۶
پسا فوردیسم	۲۱۹
سخن آخر	۲۲۸
فصل ششم: بوم شناسی سیاسی	۲۳۱
توسعه و محیط زیست	۲۳۷
بوم شناسی های سیاسی رفاه	۲۴۵
رشد اقتصادی و بیمه اجتماعی	۲۴۶
محیط زیست، رفاه و جامعه مخاطره آمیز	۲۵۱
شهروندی، رفاه و بوم شناسی	۲۵۵
سخن آخر	۲۶۲
فصل هفتم: پسا مدرنیسم	۲۶۵
امر «مدرن» و امر «پسامدرن»	۲۶۸
نظریه یا تز مدرنیته	۲۶۹
دیدگاه های پسامدرن	۲۷۶
نظریه یا تز پسا نوگرایی	۲۷۷
پسامدرنیسم اجتماعی	۲۸۱
فرهنگ و شهروندی	۲۸۴
عمومیت پسامدرن	۲۹۱
سخن آخر	۲۹۷
نقدها و نتیجه گیری ها	۲۹۹
روشنگری و پیشرفت	۲۹۹
لیبرالیسم و مارکسیسم	۳۰۰
نقدهای ضد روشنگری	۳۰۳
نئولیبرالیسم	۳۰۴

۳۱۰.....	پساختارگرایی
۳۱۴.....	پرسش آفرینی پساوشنگری
۳۱۵.....	اقتصاد سیاسی
۳۲۲.....	بوم‌شناسی سیاسی
۳۲۵.....	پسامدرنیسم
۳۲۹.....	سخن آخر
۳۳۱.....	منابع
۳۴۹.....	واژه نامه

www.ketab.ir

مقدمه

رفاه در جوامع سرمایه‌داری دارای سازماندهی پیچیده و چندبُعدی است. افراد در جامعه، از رهگذر نهادها و مکان‌های مختلفی، به طور فردی یا دسته جمعی، به رفاه دست پیدا می‌کنند، به گونه‌ای که سازماندهی رفاه، بازارهای کار، خانواده، دوستان، مؤسسات داوطلبانه و دولتی، مؤسسات خیریه، فعالیت‌های تفریحی و غیره را شامل می‌شود. بنابراین هر نوع تلاش برای نظریه‌پردازی درباره رفاه مستلزم توجه به دامنه وسیعی از فرایند و فعالیت‌های اجتماعی است. در این کتاب، روش‌هایی مورد بررسی قرار می‌گیرند که از طریق آن‌ها روابط پیچیده رفاه مفهوم‌سازی می‌شود: ما هفت چشم‌انداز نظری مهم برای شناسایی تغییرات تاریخی و معاصر در نظام‌های رفاه اجتماعی و همچنین کشمکش‌های پیرامون آن‌ها، مورد بررسی قرار می‌دهیم. بالاخص، نشان می‌دهیم چگونه برداشت‌ها از رفاه اجتماعی در نظریه‌های گسترده‌تر جامعه ریشه دارند، به عبارتی دیگر، چگونه این برداشت‌ها مبتنی بر چشم‌اندازهای نظری گسترده‌تر در باب نهادها، روابط و تقسیمات محصل جامعه مدرن قرار دارند. به همین قیاس، ظهور و دغدغه‌های عمده چشم‌اندازهای نظری، تفاوت را از نقطه‌نظر کشمکش‌های تاریخی و معاصر ویژه بر سر طرد و شمولیت اجتماع، انداز سیاسی و بازنمایی فرهنگی در زمینه خود تحلیل می‌کنیم. هدف ما از این کار این است که قدمه‌ای از چارچوب‌های نظری که در آن چشم‌اندازهای جامعه‌شناختی در باب رفاه شکل گرفته‌اند، ارائه کنیم و همزمان برخی بافت‌ها و شرایط سیاسی و اجتماعی‌ای را برجسته نماییم که این مفاهیم، مقولات و منطق آن نظریه‌ها در این بافت‌ها قرار دارند. این کتاب قصد ندارد نظریه‌ای را تولید یا از نظریه‌ای حمایت کند، بلکه، در عوض، تمرینی است برای نظریه‌پردازی. این کتاب «نمایشی» است از این که چگونه نظریه‌های اجتماعی، روابطی را میان دولت، جامعه، اقتصاد، فرهنگ، امپراطوری، تولید، مصرف و دیگر اشکال کنش و تجربه فردی و جمعی برقرار می‌کنند.

نظریه‌های مختلف بر عناصری از فهرست فوق تأکید می‌کنند و روابط متفاوتی را میان آن‌ها پیشنهاد می‌دهند. به زعم ما، نظریه واحدی از رفاه وجود ندارد و نمی‌تواند وجود داشته باشد که همه نهادها، روابط، تجارب، باورها و قواعد را در برگیرد (و حتی، دست‌کم، تبیین کند) که از رهگذر آن‌ها منابع رفاهی، فرصت‌ها، موانع، تولید، مدیریت، مورد پرسش واقع شوند و در نهایت تغییر کنند.

نظریه های مختلفی که ابعاد متفاوتی از رفاه اجتماعی را توضیح می دهند، در پروژه های فرهنگی متفاوتی درگیرند و چارچوب های ارجاعی مختلفی را برای بررسی نتایج رفاهی فرایندهای مدیریت اجتماعی و سیاسی بوجود می آورند. نظریه های رفاه در خلاء تولید نمی شوند بلکه این نظریه ها با کشمکش های اجتماعی و سیاسی پیرامون سازماندهی و توزیع منابع، حقوق و پایگاه های اجتماعی گره خورده اند. این پیوند میان نظریه ها و زمینه هایی که در آن ها شکل گرفته و رشد می کنند مشخصه مهم نمایش نظری ما است. هر یک از بخش های این کتاب با پیش گفتاری آغاز می شود که در آن جایگاه مباحث نظری را در بافت پرسش آفرینی های^۱ گسترده تر فلسفی و سیاسی و بالاخص در بافت مباحث مربوط به فلسفه روشنگری ترسیم می کند. سپس هر یک از فصل ها با تفسیر سیاسی از فرایندهای مهم اجتماعی و سیاسی و تضادهایی که نظریه های خاص بر آن متمرکز هستند، شروع می شود. هدف از این تفسیرها این است که دانشجویان، تاحد زنده های اجتماعی و تاریخی که رویکردهای نظری به رفاه اجتماعی در آن ها شکل گرفته و توسعه یافته اند را درک کنند؛ چرا بعضی از نظریه های مشخص بر پرسش هایی که طرح می کنند تأکید دارند، چه شرایط و فرایندهایی برای چشم اندازهای مختلف نظری بنیادی هستند؟

نظریه و تحلیل رفاه

اگرچه هدف ما توضیح چگونگی تعریف، دسته بندی و طبقه بندی سایر افراد از مفاهیم در مطالعه رفاه می باشد، اما می پذیریم که چنین فهمی (شناخت) را به خصوص، فهم روابط میان رفاه اجتماعی و جریان های گسترده تر اجتماعی و سیاسی، جامع معاصر، نیازمند تمرینی برای تعریف و طبقه بندی است. تعاریف بسیار زیادی از «رفاه» وجود دارد و حتی بسیار بیشتر از آن چه که مؤلفه اجتماعی رفاه را شامل می شود. به خاطر همین تنوع تعاریف است که ما باقیمانده این فصل مقدماتی را به تلقی گسترده از روابط میان «نظریه»، «سیاست گذاری»^۲ و «رفاه» اختصاص داده ایم. به منظور شناخت روابط میان این سه مفهوم، ابتدا به این پرسش می پردازیم: «نظریه چیست؟» به دنبال این پرسش،

1. problematics

2. policy